

Wymagania na egzamin poprawkowy z geografii w klasie II na poziomie podstawowym

Rok szkolny 2008/2009

1) GEOGRAFIA FIZYCZNA

Temat lekcji	Szczegółowe osiągnięcia ucznia	
	Wymagania programowe podstawowe	Wymagania programowe ponadpodstawowe
1. Wietrzenie skał i grawitacyjne ruchy masowe.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">- zna i rozumie pojęcia: wietrzenie, zwietrzelina, zamróz, insolacja, grawitacyjne ruchy mas skalnych, odpadanie, obrywanie, osuwanie, spelzwanie,- rozróżnia trzy typy wietrzenia,- zna czynniki odpowiedzialne za przebieg procesów wietrzenia: fizycznego, chemicznego, biologicznego,- wymienia podstawowe rodzaje wietrzenia: fizycznego (mrozowe, insolacyjne) i chemicznego (rozpuszczanie),- zna produkty wietrzenia,- podaje skutki procesów wietrzenia,- potrafi wskazać dominujący typ wietrzenia w określonej strefie klimatycznej,- nazywa podstawowe rodzaje ruchów masowych,- dostrzega wpływ działalności człowieka na intensywność grawitacyjnych ruchów masowych.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">- zna i rozumie pojęcia: gołoborza, utlenianie, uwodnienie, uwęglanowanie, hydroliza,- omawia podstawowe rodzaje wietrzenia: fizycznego i chemicznego,- omawia skutki procesów wietrzenia,- wie, na czym polega rozpad ziarnisty, rozpad blokowy i łuszczenie się skał,- wyjaśnia proces powstania gołoborzy,- podaje przykłady skał, które podlegają intensywnemu wietrzeniu chemicznemu,- wykazuje zależność między typem wietrzenia a klimatem,- umie omówić, korzystając z rysunku, grawitacyjne ruchy masowe: odpadanie, obrywanie, osuwanie, spelzwanie,- potrafi podać przykłady działalności człowieka, które przyczyniają się do osłabienia lub nasilenia ruchów masowych.

<p>2.. Rzeźbotwórcza działalność wód płynących.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: procesy rzeźbotwórcze wody płynącej, erozja, akumulacja, bieg rzeki, podstawa erozyjna, ujście deltowe, meander, starorzecze, - wymienia zewnętrzne czynniki rzeźbotwórcze, - potrafi wymienić i omówić rodzaje rzeźbotwórczej działalności wód płynących, - nazywa i zaznacza na rysunku elementy budowy doliny rzecznej: koryto rzeki, łóżysko, terasa zalewowa, terasa nadzalewowa, - przedstawia za pomocą schematu bieg górny, środkowy, dolny i rodzaje ujść rzecznych, - rozróżnia rodzaje erozji rzecznej i zna warunki, w jakich zachodzą, - potrafi rozpoznać na rysunkach i zdjęciach formy powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności wody płynącej, - rozumie konieczność ochrony doliny rzecznej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: estuarium, kanion, - dostrzega zależność między budową geologiczną a rzeźbotwórczą działalnością wody płynącej, - umie przedstawić na rysunku przekrój poprzeczny przez dolinę rzeczną, - rozumie zależność wielkości i ilości niesionego przez rzekę materiału od spadku rzeki i ilości wody, - potrafi obliczyć spadek rzeki na wskazanym odcinku, - wyjaśnia proces powstawania kanionu i wodospadu, - potrafi przedstawić za pomocą schematycznego rysunku i omówić powstawanie meandrów i starorzeczy.
<p>3. Zjawiska krasowe.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: procesy krasowe, formy krasowe, jaskinie, korytarze, grotty, szata naciekowa, stalaktyty, stalagmity, stalagnat, ostańce krasowe, - omawia warunki, w jakich zachodzą procesy krasowe, - wymienia podstawowe formy krasowe, - potrafi wyróżnić podstawowe elementy jaskiń, - zna podział na formy krasu powierzchniowego i podziemnego, - podaje przykłady obszarów występowania zjawisk krasowych na świecie i w Polsce, - rozpoznaje na rysunkach i fotografiach popularne formy krasowe. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: żłobki krasowe, żebra skalne, uwały, polja, mogoty, lejki krasowe, kominy, ponory, wywierzyska, speleolog, - potrafi wyjaśnić procesy krasowienia, - omawia genezę form krasowych powierzchniowych i podziemnych, - wskazuje na mapie rozmieszczenie zjawisk krasowych na świecie i w Polsce, - zna cel penetrowania jaskiń przez speleologów, - dostrzega rolę walorów turystycznych obszarów krasowych.

<p>4. Rzeźbotwórcza działalność wiatru.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: wydma, wydma paraboliczna, barchan, pokrywy lessowe, erozja eoliczna, grzyby skalne, - umie wymienić czynniki wpływające na siłę transportową wiatru, - rozróżnia na rysunku wydnię paraboliczną i barchan, - zna rodzaje erozji eolicznej: szlifowanie i wywiewanie, - omawia, korzystając z rysunku, budowę grzyba skalnego, - wyróżnia 3 typy pustyń i podaje przykładowe miejsca ich występowania, - wie, w jakich warunkach i z jakiego materiału skalnego tworzą się pokrywy lessowe, - wskazuje przykładowe obszary występowania pokryw lessowych na świecie i w Polsce, - wymienia działania człowieka zapobiegające wywiewaniu piasku z wydm. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: wydmy wałowe, korazja, graniaki, deflacja, niecki deflacyjne, ostańce deflacyjne, bruk deflacyjny, hamada, serir, erg, - omawia warunki tworzenia się i budowę: wydmy parabolicznej, barchanu, wydmy wałowej, - charakteryzuje działalność wiatru: korazję i deflację, - zna formy powstałe w wyniku korazji, - rozróżnia formy rzeźby powstałe w wyniku deflacji, - omawia typy pustyń i podaje przykłady ich występowania na różnych kontynentach, - umie wykazać wpływ cech klimatu suchego na procesy rzeźbotwórcze zachodzące na pustyniach.
<p>5. Działalność morza. Typy wybrzeży morskich.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: nisza abrazyjna, wybrzeże, abrazja, klif, plaża, mierzeja, - wymienia czynniki, które biorą udział w kształtowaniu wybrzeży morskich, - rozróżnia wybrane typy wybrzeży, - wyjaśnia proces powstawania plaży i mierzei, - potrafi omówić działalność morza na wybrzeżu niskim i wysokim, - rozpoznaje podstawowe typy wybrzeża na mapie oraz na fotografiach, - potrafi podać przykłady skutków oddziaływania wody morskiej w strefie wybrzeża, - dostrzega rolę wybrzeży w gospodarczej działalności człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: platforma abrazyjna, platforma akumulacyjna, transgresja morza, regresja morza, atol, watty, - nazywa, rozróżnia i potrafi narysować wybrane typy wybrzeży, - porównuje wybrzeża, podaje ich podobieństwa i różnice, - umie wskazać przykłady omawianych typów wybrzeży na mapie, - podaje przyczyny przyrodnicze i antropogeniczne niszczenia wybrzeży, - rozumie konieczność powstawania wybrzeży antropogenicznych i zna ich wykorzystanie.

<p>6. Działalność rzeźbotwórcza lodowców górskich i łądolodów.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: lodowiec górski, łądolód, pole firnowe, jezior lodowcowy, dolina U-kształtna, morena czołowa, boczna i denna, pradolina, sandry, rynny polodowcowe, - wie, na czym polega rzeźbotwórcza działalność lodowców górskich i łądolodów, - zna podstawowe formy powstałe w wyniku działalności lodowca górskiego i łądolodu, - rozróżnia podstawowe rodzaje moren, - potrafi wyjaśnić powstawanie różnych typów moren, - podaje przykłady lodowców górskich i łądolodów na świecie, - zna obszary w Polsce o rzeźbie powstałej w wyniku działalności lodowców górskich, - umie wymienić 3 zlodowacenia plejstoceńskie w Polsce, - wskazuje obszary Polski o dobrze zachowanych formach rzeźby polodowcowej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: cyrki, kotły lodowcowe, mutony, doliny zawieszane, oczka wytopiskowe, kemy, ozy, glaciał, interglaciał, krajobraz młodoglacjalny i staroglacjalny, - zna warunki tworzenia się lodowców górskich i łądolodów w przeszłości i współcześnie, - potrafi rozróżnić formy, które powstały w wyniku działalności lodowców górskich i łądolodów, - umie dokonać podziału form rzeźby polodowcowej na formy erozyjne i akumulacyjne, - umie wymienić formy wodnolodowcowe, - zna i omawia warunki powstawania: sandrów, pradolin, ozów i kemów, - umie podać 3 różnice pomiędzy krajobrazem młodoglacjalnym, - wskazuje na mapie przykładowe obszary o krajobrazie młodoglacjalnym, - zna przyczyny dużej jeziorności pojezierzy polskich, - zna konsekwencje zlodowaceń plejstoceńskich w Polsce.
<p>7. Miejsce Ziemi we Wszechświecie.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: Wszechświat, kosmos, galaktyki, ciała niebieskie, planeta, gwiazda, - rozróżnia teorie powstania Wszechświata, - wie, jak zbudowana jest nasza galaktyka, - zna nazwy i kolejność planet Układu Słonecznego, - zna podział planet na wewnętrzne i zewnętrzne, - rozumie pojęcia: układ geocentryczny, układ heliocentryczny, - potrafi podać istotne parametry fizyczne Słońca i Księżyca, - umie podać przykłady oddziaływanie ciał niebieskich na Ziemię i życie Ziemi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: rok świetlny, mgławice, - planetoidy, komety, meteory, Droga Mleczna, geoida, - zna nazwy planet Układu Słonecznego i większych księżyców, - potrafi porównać układ heliocentryczny z układem geocentrycznym, - porównuje cechy budowy planet Układu Słonecznego na podstawie danych, - rozróżnia mniejsze ciała niebieskie, - omawia na podstawie schematu fazy Księżyca, - umie na podstawie planszy wyjaśnić zjawiska zaćmienia Słońca i Księżyca, - zna wpływ badań kosmosu na kształtowanie się poglądów dotyczących Ziemi i innych ciał

		niebieskich.
8. Ruch obrotowy Ziemi i jego następstwa.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: ruch obrotowy, doba słoneczna, doba gwiazdowa, prędkość kątowna, czas słoneczny (miejscowy), strefowy, urzędowy (letni i zimowy), - zna cechy ruchu obrotowego Ziemi, - potrafi wymienić konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi, - omawia kształt i rozmiary Ziemi, - rozróżnia prędkość kątowną i liniową, - potrafi obliczyć różnicę czasu słonecznego (miejscowego) między dowolnymi punktami, - umie wyznaczyć strefy czasu, - podaje nazwy europejskich stref czasu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcie: siła Coriolisa, - omawia konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi, - zna różnicę między dobą gwiazdową a słoneczną, - potrafi omówić, korzystając z rysunku, widomą wędrówkę Słońca nad horyzontem, - zna wpływ siły Coriolisa na kierunek stałych wiatrów, - oblicza czas słoneczny dowolnego miejsca na Ziemi na podstawie różnicy długości geograficznych, - wyznacza czas strefowy, - zna przebieg międzynarodowej linii zmiany daty, - rozumie wpływ ruchu obrotowego Ziemi na życie i działalność człowieka.
9. Ruch obiegowy Ziemi i jego następstwa.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcie: gwiazdozbiór, - zna podstawowe cechy ruchu obiegowego Ziemi, - omawia na podstawie schematu obieg Ziemi dookoła Słońca, - zna dni górowania Słońca w zenicie na równiku, Zwrotniku Raka, Zwrotnika Koziorożca, - potrafi wymienić i wskazać strefy oświetlenia Ziemi, - dostrzega zależność natężenia promieniowania słonecznego od wysokości Słońca nad horyzontem, - omawia na podstawie rysunku oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku, - potrafi obliczyć wysokość górowania Słońca w dniu równonocy wiosennej i jesiennej oraz przesilenia letniego i zimowego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcie: ekliptyka, - dostrzega zależność pomiędzy zmianą wysokości Słońca nad horyzontem w ciągu roku a wydzieleniem stref oświetlenia Ziemi oraz pór roku, - potrafi przedstawić na rysunku oświetlenie Ziemi w różnych porach roku, - zna różnice między kalendarzem juliańskim i gregoriańskim, - umie wyznaczyć lata przestępne w kalendarzu gregoriańskim, - dostrzega prawidłowość zależności wysokości Słońca w południe od szerokości geograficznej w poszczególnych porach roku, - potrafi wskazać konsekwencje przyrodnicze wyróżnianych stref oświetlenia Ziemi.
10. Krążenie powietrza na kuli ziemskiej.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: amplituda temperatury, hektopaskal, niż i wyż atmosferyczny, izobary, ośrodki baryczne, prąd wstępujący i zstępujący, wiatr, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: inwersja temperatury, albedo, cyklon, antycyklon, prądy strumieniowe, - wyjaśnia przyczyny krążenia powietrza

	<p>cyrkulacja atmosfery, antypasaty, pasaty, front atmosferyczny,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny krążenia powietrza atmosferycznego, - podaje czynniki wpływające na wysokość temperatury powietrza przy powierzchni ziemi, - zna wartość spadku temperatury powietrza wraz z wysokością, - potrafi obliczyć średnią dobową, średnią roczną temperaturę powietrza oraz roczną amplitudę temperatury powietrza, - czyta mapy przedstawiające średnie temperatury powietrza na kuli ziemskiej, - rozumie pojęcie ciśnienia atmosferycznego, zna jednostkę ciśnienia i przyrząd do jego pomiaru, - rozróżnia wyż i niż baryczny, - zna kierunek przemieszczania się powietrza w układach barycznych, - rozumie przyczynę powstania wiatru, - potrafi wskazać strefy podwyższonego i obniżonego ciśnienia na kuli ziemskiej, - zna schemat globalnej cyrkulacji powietrza, - omawia na podstawie rysunku schemat cyrkulacji powietrza w strefie międzyzwrotnikowej, - zna rodzaje frontów atmosferycznych i mas powietrza, między którymi powstają. 	<p>atmosferycznego,</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia czynniki wpływające na wysokość temperatury powietrza przy powierzchni ziemi, - potrafi obliczyć spadek temperatury powietrza wraz z wysokością, - zna przyczyny wpływające na wielkość albedo powierzchni ziemi, - analizuje rozkład średniej temperatury powietrza na kuli ziemskiej na podstawie mapy, - wyjaśnia przyczyny powstania ośrodków barycznych, - rozróżnia cyklon i antycyklon, - zna wpływ siły Coriolisa na kierunek przemieszczania się powietrza, - potrafi wykonać schematyczny rysunek obrazujący kierunek ruchu powietrza w ośrodkach wysokiego i niskiego ciśnienia na półkuli północnej i półkuli południowej, - zna przyczyny występowania strefy podwyższonego i obniżonego ciśnienia na kuli ziemskiej, - wyjaśnia mechanizm globalnej cyrkulacji powietrza, - zna rozmieszczenie podstawowych frontów atmosferycznych i mas powietrza, między którymi powstają.
<p>11. Rodzaje wiatrów na kuli ziemskiej.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: monsun, bryza, fen, halny, - zna podział wiatrów ze względu na kierunek wiania, - wymienia wiatry stałe i okresowo zmienne, - potrafi wskazać na mapie przykładowe obszary ich występowania, - porównuje monsun i bryzę, - potrafi podać przykład wiatru lokalnego i zna skutki jego oddziaływania, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: gradient wilgotno- i suchoadiabatyczny, wiatr górski i dolinny, bora, cyklon tropikalny, oko cyklonu, trąba powietrzna, tornado, - omawia podział wiatrów ze względu na kierunek, - charakteryzuje wiatry stałe i okresowo zmienne, - wskazuje na mapie obszary ich występowania, - sporządza schematyczne rysunki przedstawiające

	<ul style="list-style-type: none"> - zna mechanizm powstania wiatrów fenowych, - rozróżnia i podaje nazwy wiatrów niszczących, - omawia cyklony tropikalne, - zna warunki panujące w oku cyklonu, - omawia trąby powietrzne, - porównuje cyklony i trąby powietrzne, - zna skutki oddziaływania wiatrów niszczących, - potrafi podać przykłady obszarów występowania wiatrów niszczących. 	<p>mechanizm wiania wiatrów,</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi obliczyć zmiany temperatury następujące w trakcie wiania wiatrów fenowych, - wyróżnia i wskazuje na mapie obszary występowania cyklonów tropikalnych, - charakteryzuje i porównuje cyklony, trąby powietrzne i tornada, - omawia skutki i podaje przykłady działań podejmowanych w celu zmniejszenia katastroficznego oddziaływania tych wiatrów.
12. Opady atmosferyczne i ich rozmieszczenie na kuli ziemskiej.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: kondensacja pary wodnej, opady i osady atmosferyczne, chmura, deszcze zenitalne, - rozumie proces kondensacji pary wodnej, - rozróżnia opady i osady atmosferyczne i zna ich rodzaje, - omawia postacie opadów atmosferycznych, - rozróżnia podstawowe rodzaje chmur, - omawia na podstawie rysunku genetyczne typy opadów, - odczytuje z mapy roczne sumy opadów, - wymienia i wskazuje na mapie przykładowe obszary o najmniejszych i największych rocznych sumach opadów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: wilgotność względna powietrza, powietrze nasycone, temperatura punktu rosy, jądra kondensacji, cień opadowy, opady frontalne, opady konwekcyjne, opady orograficzne, - podaje 3 istotne warunki kondensacji pary wodnej, - przedstawia warunki niezbędne do powstania opadu atmosferycznego, - wydziela i charakteryzuje typy genetyczne opadów, - wyróżnia, wskazuje na mapie i omawia strefy opadowe kuli ziemskiej, - wyjaśnia powstanie i podaje przykłady występowania cienia opadowego.
13. Czynniki kształtujące klimat.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: pogoda, klimat, składniki klimatu, czynniki klimatyczne, prądy morskie, - rozróżnia cechy pogody i klimatu, - wymienia składniki pogody i klimatu, - zna czynniki klimatyczne modyfikujące klimat, - potrafi czytać wykresy rozkładu temperatur i opadów w ciągu roku, - zna i porównuje cechy klimatu kontynentalnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: proces klimatotwórczy, inwersja opadowa, - omawia składniki pogody i klimatu, - charakteryzuje czynniki klimatyczne modyfikujące klimat, - rozumie i omawia proces klimatotwórczy, - analizuje wykresy rozkładu temperatur i opadów w ciągu roku.

	<p>i morskiego, - charakteryzuje cechy klimatu górskiego.</p>	
<p>14. Zróznicowanie klimatyczne świata.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: klimatogram, klimat lokalny, - zna kryteria podziału klimatów kuli ziemskiej na strefy klimatyczne i typy klimatów, - wymienia strefy klimatyczne świata, - odczytuje ze schematu cechy stref klimatycznych, - wskazuje na mapie główne strefy klimatyczne świata, - potrafi wymienić co najmniej dwie cechy klimatu w każdej ze stref klimatycznych, - potrafi przyporządkować klimatogramy do stref klimatycznych, - podaje przykłady klimatu lokalnego, - ocenia wpływ klimatu umiarkowanego na życie człowieka i gospodarkę. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcie: klimat astrefowy, - omawia strefy klimatyczne świata, - zna główne typy klimatów wyróżnianych w strefach klimatycznych, - wskazuje na mapie obszary występowania głównych typów klimatu, - rysuje i analizuje klimatogramy głównych stref klimatycznych, - rozpoznaje strefę klimatyczną na podstawie klimatogramu, - rozumie konieczność wyróżnienia klimatów astrefowych i podaje ich przykłady, - wykazuje na przykładach wpływ klimatu na życie i działalność człowieka.
<p>15. Przejściowość klimatu w Polsce.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: pogoda, klimat, front atmosferyczny, ośrodki baryczne, masa powietrza, izotermy, izohiety, izobary, amplituda temperatur, klimatogram, okres wegetacyjny, - umie wymienić czynniki kształtujące klimat Polski, - podaje nazwy i kierunki napływu mas powietrza kształtujących klimat Polski, - odczytuje z mapy rozkład izoterm w styczniu i w lipcu oraz roczne sumy opadów w Polsce, - wykonuje klimatogram dla wybranej stacji meteorologicznej, - oblicza średnią roczną temperaturę powietrza, amplitudę temperatury, sumę opadów, - podaje cechy klimatu Polski świadczące o jego przejściowości, - podaje argumenty uzasadniające tezę o zmienności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: cień opadowy, front polarny, - omawia czynniki kształtujące klimat Polski, - omawia właściwości mas powietrza kształtujących klimat Polski, - potrafi wskazać na mapie obszary pochodzenia mas powietrza kształtujących klimat Polski, - analizuje mapy: „Rozkład izoterm w styczniu”, „Rozkład izoterm w lipcu”, „Roczne sumy opadów w Polsce”, - dostrzega zmiany wartości rocznej amplitudy temperatury na obszarze Polski, - potrafi wykreślić izotermy na podstawie wyliczonych średnich temperatur dla poszczególnych polskich stacji meteorologicznych, - potrafi przyporządkować nazwę stacji meteorologicznej do danych meteorologicznych,

	<p>pogody w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia czynniki decydujące o długości trwania okresu wegetacyjnego, - wydziela 6 pór roku świadczących o przejściowości klimatu Polski, - podaje przykłady wpływu klimatu na życie i działalność człowieka w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyjaśnić przyczyny i skutki cienia opadowego w Polsce oraz podać przykładowe obszary jego występowania, - charakteryzuje cechy klimatu Polski świadczące o jego przejściowości, - charakteryzuje długość trwania okresu wegetacyjnego w Polsce.
16. Przewidywanie pogody.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: prognoza pogody, mapa synoptyczna, - uzasadnia konieczność prognozowania pogody, - wie, że do prognozowania pogody niezbędna jest znajomość procesów pogodowych zachodzących w troposferze, - rozumie potrzebę stosowania pomiarów i obserwacji za pomocą nowoczesnej techniki do prognozowania pogody, - zna treść mapy synoptycznej, - odczytuje informacje z mapy synoptycznej, - zna przyczyny decydujące o trafności prognozy pogody, - dostrzega wagę skutecznego prognozowania pogody w życiu codziennym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: front zokludowany, strefa frontalna, - umie przepowiedzieć zmianę pogody, obserwując zjawiska zachodzące w atmosferze, - analizuje mapę synoptyczną, - analizuje na schemacie przebieg zjawisk atmosferycznych w strefie frontu ciepłego i chłodnego, - zna skutki przemieszczania się różnych frontów atmosferycznych, - potrafi prognozować zmiany składników pogody na wskazanym obszarze, analizując dane meteorologiczne zamieszczone na mapie synoptycznej.

<p>17. Obieg wody w przyrodzie. Fizyczne i chemiczne własności wody morskiej.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: hydrosfera, wszechocean, obieg wody w przyrodzie, mały i duży obieg wody, cykl hydrologiczny, retencja, - wymienia elementy składowe cyklu hydrologicznego, - omawia mały obieg wody w przyrodzie, - analizuje dane liczbowe zasobów wodnych kuli ziemskiej, - zna zasoby wody wszechoceanu, - wymienia rodzaje mórz ze względu na cechy położenia i podaje ich przykłady, - wymienia cechy wody morskiej, - rozumie zależność pomiędzy zróżnicowaniem termicznym i zasoleniem wód morskich a położeniem geograficznym mórz i oceanów, - podaje przykłady mórz o największym zasoleniu, - dostrzega konieczność ochrony hydrosfery. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia elementy składowe cyklu hydrologicznego, - omawia duży obieg wody w przyrodzie, - rozumie rolę retencji w cyklu hydrologicznym, - klasyfikuje morza ze względu na położenie, - omawia właściwości wody morskiej, - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania termicznego mórz w układzie pionowym i poziomym, - wyjaśnia przyczyny zróżnicowanego zasolenia mórz, - umie porównać pionowy rozkład temperatury i zasolenia różnych mórz, - potrafi wymienić przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi.
<p>19. Krażenie wód wszechoceanu.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: falowanie, przybój, tsunami, pływy, prądy morskie, - potrafi podać przyczyny różnorodnych ruchów wody morskiej: falowania, pływów, prądów morskich, - rozróżnia rodzaje pływów: przyprływy, odpływy, pływy syzygijne, pływy kwadrowe, - zna rozmieszczenie ciepłych i zimnych prądów morskich, potrafi wskazać je na mapie, - zna przykłady oddziaływania ruchów wody morskiej na wybrzeże, - umie wykazać wpływ prądów morskich na klimat, - potrafi podać przykłady wpływu ruchów wody morskiej na osadnictwo i gospodarkę człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcie: upwelling, - umie omówić mechanizmy ruchów wody morskiej, - omawia rodzaje pływów morskich, - omawia prądy morskie i konsekwencje ich oddziaływania, - rozumie mechanizm działania prądów głębinowych (El Nino), - wskazuje na mapie świata strefy wybrzeży, w których są szczególnie widoczne omawiane ruchy wody morskiej, - charakteryzuje wpływ ruchów wody morskiej na osadnictwo i gospodarkę człowieka.
<p>21. Charakterystyka sieci rzecznej świata.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: wody powierzchniowe, system rzeczny, rzeka główna, dział wodny, zlewisko, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcie: reżim rzeczny, - potrafi określić i wytłumaczyć (na dowolnym

	<p>dorzecze, obszar bezodpływowy, rzeka okresowa, epizodyczna, ustrój rzeczny,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje wód powierzchniowych, - wskazuje przykładowe rzeki główne, systemy rzeczne i zlewiska na świecie, - wie, że rzeki świata są zróżnicowane pod względem różnorodnych czynników, - charakteryzuje obszary bezodpływowe i wskazuje je na mapie, - wyróżnia zlewiska oceaniczne i zlewiska przykładowych mórz, - zna rodzaje zasilania rzek, - wymienia podstawowe typy ustrojów rzecznych, - potrafi analizować wykresy stanów wód i przepływów różnych rzek, - rozumie rolę wód powierzchniowych w środowisku i gospodarce człowieka. 	<p>przykładzie) reżim rzek,</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wskazać na mapie i narysować dział wodny między dorzeczami największych rzek, - zna i omawia czynniki fizycznogeograficzne decydujące o ustroju rzeki, - wyróżnia i charakteryzuje ustroje proste i złożone, - umie określić dla przykładowych rzek typ reżimu rzeczego, - wykazuje związki przyczynowo-skutkowe funkcjonujące w środowisku przyrodniczym na przykładzie analizy Nilu, - zna funkcje wód powierzchniowych, - podaje przykłady działań podejmowanych w celu ochrony wód powierzchniowych.
<p>22. Typy i rozmieszczenie jezior na kuli ziemskiej.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: wody zatrzymane, jezioro, misa jeziorna, - wymienia wody czasowo wyłączone z obiegu wody w przyrodzie, - zna elementy budowy jeziora, - zna pochodzenie wody w jeziorze, - wymienia podstawowe typy genetyczne jezior i wskazuje ich przykłady na kuli ziemskiej, - rozumie rolę jezior w przyrodzie i gospodarce człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: retencja powierzchniowa, plan batymetryczny, jeziora: oligotroficzne, eutroficzne, dystroficzne, - omawia retencję powierzchniową, - zna kryteria klasyfikacji jezior i rodzaje jezior, - nazywa, omawia i wskazuje na mapie główne typy jezior, - czyta plany batymetryczne wybranych jezior, - porównuje kształt i głębokość jezior różnych typów, - wymienia i wskazuje na mapie najgłębsze i największe jeziora świata, - omawia podział jezior ze względu na warunki rozwoju życia organicznego.

<p>23. Lodowce górskie i łądolody na kuli ziemskiej.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: lodowiec górski, łądolód, firn, pole firnowe, granica wieloletniego śniegu, jezior lodowcowy, wieloletnia zmarzlina, - zna warunki klimatyczne i orograficzne powstawania lodowców górskich, - wymienia i wskazuje na mapie przykładowe obszary ich występowania, - omawia na podstawie schematu budowę lodowca górskiego, - wskazuje na mapie świata obszary występowania łądolodów, - zna obszary występowania wieloletniej zmarzliny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: lodowiec szelfowy, bariera lodowa, - zna przyczyny różnicowania wysokości granicy wieloletniego śniegu, - umie narysować schematyczny plan i przekrój podłużny lodowca górskiego, - charakteryzuje łądolody i omawia sposób ich poruszania się, - omawia proces powstania bariery lodowej i góry lodowej, - zna warunki powstania i obszary występowania wieloletniej zmarzliny, - potrafi wyjaśnić wpływ występowania wieloletniej zmarzliny na działalność człowieka i zagospodarowanie obszarów.
<p>24. Wody w Polsce.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: asymetria dorzeczy, deficyt wody, nadwyżka wody, kanały, sztuczne zbiorniki wodne, - wymienia czynniki decydujące o niewielkich zasobach wody słodkiej w Polsce, - nazywa i wskazuje na mapie większe rzeki Polski, - dostrzega asymetrię dorzeczy największych polskich rzek, - rozróżnia i nazywa dorzecza i zlewiska rzek w Polsce, - zna źródła zasilania rzek Polski, - potrafi wskazać na mapie wód podziemnych obszary występowania wód mineralnych w Polsce, - wskazuje na mapie największe jeziora, - uzasadnia występowanie dużej liczby jezior w Polsce północnej, - zna funkcje sztucznych zbiorników wodnych i kanałów, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna przyczyny asymetrii dorzeczy, - podaje przyczyny występowania deficytu i nadwyżek wody, - wskazuje i omawia obszary źródliskowe polskich rzek, - charakteryzuje reżim polskich rzek, - wymienia przykłady zależności przebiegu działów wodnych od ukształtowania powierzchni, - potrafi narysować dział wodny I rzędu i podpisać systemy rzeczne, dorzecza, zlewiska, - podaje przykłady działań podejmowanych w celu ograniczenia procesu zmniejszenia się zasobów słodkiej wody w Polsce, - omawia i wskazuje na mapie przykłady genetycznych typów jezior w Polsce, - wyjaśnia funkcje jezior antropogenicznych i omawia ich rozmieszczenie, - rozróżnia: bagna, mokradła i torfowiska oraz

	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi wskazać na mapie przykłady największych sztucznych jezior i kanałów, - rozumie rosnącą rolę wód podziemnych dla gospodarki Polski, - dostrzega konieczność racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi w Polsce. 	<p>wskazuje przykłady obszarów ich występowania,</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wielkość i stan zasobów wodnych Polski na tle innych krajów europejskich.
--	--	---

2) GEOGRAFIA SPOŁECZNO - EKONOMICZNA

Przemiany ludnościowe i osadnicze	
Wymagania programowo podstawowe	Wymagania programowo ponadpodstawowe
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna liczbę ludności świata, - zna terminy: przyrost naturalny, eksplozja demograficzna, - zna zasady konstrukcji modelu faz rozwoju demograficznego, - zna kryterium podziału społeczeństw na młode i stare, - wie, jakie cechy demograficzne przedstawia piramida ludności, - zna czynniki, które wpływają na kształtowanie się liczby ludności Polski, - potrafi wskazać fazę rozwoju demograficznego, w której znajduje się Polska, - zna cechy struktury wieku i płci ludności Polski, - zna terminy: wyż i niż demograficzny oraz wyż kompensacyjny, - zna przyczyny bezrobocia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych oraz w Polsce, - zna cechy struktury zawodowej ludności w krajach słabo i wysoko rozwiniętych oraz w Polsce, - zna bariery rozwoju osadnictwa oraz czynniki sprzyjające zaludnieniu, - zna terminy: ekumena, subekumena i anekumena i potrafi podać przykłady takich miejsc na każdym kontynencie, - zna obszary o największej i najmniejszej koncentracji ludności Polski, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyjaśnić różnice we wzroście zaludnienia na różnych kontynentach, - potrafi określić model rodziny, długość trwania życia oraz przykłady regionów świata znajdujących się w określonej fazie rozwoju demograficznego, - potrafi wyjaśnić różnicę w wartości współczynnika dzietności w krajach rozwiniętych i rozwijających się, - potrafi wyjaśnić dysproporcję w długości trwania życia kobiety i mężczyzny, - potrafi podać cechy struktury wieku i płci społeczeństwa polskiego na podstawie analizy piramidy ludności, - potrafi wyjaśnić zróżnicowanie regionalne rozwoju i cech demograficznych, - zna termin antropopresja i jej skutki oraz wskaźnik fizjologicznej gęstości zaludnienia, - potrafi wskazać na mapie gęstości zaludnienia trójkąt koncentracji ludności w Polsce, - zna przykłady z historii ludzkości nasilenia wielkich ruchów migracyjnych, - potrafi wskazać główne kraje imigracyjne i emigracyjne na świecie i czynniki, które decydują o odpływie lub napływie ludności na te obszary,

- potrafi wskazać czynniki decydujące o nierównomiernym rozmieszczeniu ludności,
- zna terminy: migracja, emigracja, imigracja, deportacja, repatriacja,
- potrafi podzielić migracje ze względu na czas trwania i przyczynę,
- rozumie terminy: cywilizacja, kultura,
- zna trzy podstawowe etapy rozwoju cywilizacyjnego,
- potrafi umiejscowić najważniejsze kręgi kulturowe na mapie świata,
- zna główne kryteria wyróżniania kręgów kulturowych,
- potrafi wyjaśnić termin globalizacja i podać przykłady procesów globalizacyjnych na świecie.

Uczeń:

- zna okresy przyspieszenia wzrostu zaludnienia i potrafi wyjaśnić ich przyczyny,
- potrafi podać wartości przyrostu naturalnego w różnych fazach rozwoju demograficznego i określić tendencje w kształtowaniu się współczynnika zgonów i urodzeń,
- potrafi podać cechy demograficzne społeczeństwa młodego i starzejącego się; potrafi opisać kształt piramidy typowej dla tych społeczeństw,
- potrafi wskazać okresy wzrostu i spadku współczynnika przyrostu naturalnego w okresie powojennym oraz wyjaśnić te tendencje,
- potrafi wskazać wyżej i niżej demograficzne na piramidzie ludności Polski,
- zna przyczyny nadumieralności mężczyzn w Polsce,
- zna województwa o najwyższym i najniższym bezrobociu w Polsce i potrafi wyjaśnić to zróżnicowanie,
- zna gęstość zaludnienia kontynentów, przykładowych krajów i Polski,
- potrafi wskazać obszary o największej gęstości zaludnienia i określić czynniki warunkujące koncentrację ludności, zna województwa o najmniejszej i największej gęstości zaludnienia i potrafi podać przyczyny zróżnicowania,
- zna główne kierunki współczesnych migracji ekonomicznych,
- potrafi wskazać skutki migracji,
- zna główne kierunki migracji, wewnętrznych i ich przyczyny,

- potrafi wskazać kraje o największej liczbie uchodźców i określić przyczyny, które decydują o opuszczeniu własnego kraju,
- potrafi wskazać obszary, w których największe znaczenie mają migracje rezydencjonalne,
- potrafi podać cechy społeczeństwa przedindustrialnego, industrialnego i postindustrialnego,
- potrafi wskazać różnice i podobieństwa między kulturą europejską, anglo -amerykańską i islamską,
- potrafi ocenić wpływ mediów na procesy globalizacyjne.

Uczeń:

- na podstawie wskaźników demograficznych potrafi określić fazę rozwoju demograficznego każdego kraju,
- potrafi wyjaśnić przyczyny występowania okresów zmniejszenia tempa przyrostu liczby ludności na świecie,
- potrafi wskazać skutki starzenia się społeczeństwa w krajach wysoko rozwiniętych,
- potrafi wyjaśnić zależność między poziomem rozwoju gospodarczego a strukturą demograficzną społeczeństwa,
- potrafi wyjaśnić prognozowany wzrost przyrostu naturalnego w Polsce w latach 2005–2015,
- potrafi ocenić sytuację demograficzną Polski i wskazać zagrożenia wynikające ze starzenia się społeczeństwa,
- potrafi podać czynniki warunkujące wielkość zaludnienia każdego obszaru,
- potrafi wykazać zmienność czynników decydujących o rozmieszczeniu ludności w czasie,
- zna przyczyny i obszary występowania depopulacji w Polsce,
- zna skutki migracji dla krajów emigracyjnych i imigracyjnych na przykładach,
- potrafi podać przykłady regionów, gdzie nakładają się kolejne etapy rozwoju cywilizacyjnego,
- zna cechy wszystkich kultur występujących na kuli ziemskiej i porównać je ze sobą,
- potrafi wskazać przejawy procesu globalizacji w Polsce i w najbliższym otoczeniu,
- potrafi podać przyczyny upodabniania się kultur i wskazać przykłady

<ul style="list-style-type: none"> – potrafi określić zmiany w życiu człowieka wywołane rewolucją agrarną, przemysłową i informatyczną, – zna zróżnicowanie poszczególnych religii pod względem liczby wyznawców, – potrafi podać podstawowe cechy kultury islamskiej, anglo-amerykańskiej i europejskiej, – potrafi wyróżnić aspekty globalizacji. 	<p>takich tendencji na świecie.</p>
B. Przemiany osadnicze na świecie i w Polsce	
Wymagania programowo podstawowe	Wymagania programowo ponadpodstawowe
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna termin fizjonomia miasta oraz podstawowe typy fizjonomiczne miast na świecie, – potrafi określić wskaźnik urbanizacji w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego, – umie wskazać na mapie największe miasta świata, – zna terminy: aglomeracja, aglomeracja monocentryczna i policentryczna (konurbacja), megalopolis, – potrafi podać przykłady wyżej wymienionych zespołów miejskich na świecie, – zna główne elementy i cechy systemu osadniczego Polski, – zna wskaźnik urbanizacji oraz jego zróżnicowanie na obszarze Polski. <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi opisać podstawowe cechy fizjonomiczne miast i podać przykłady, – zna przyczyny „eksplozji miast” w Afryce, Azji i Ameryce Łacińskiej oraz przykłady megamiast na tych kontynentach, – zna przyczyny powstawania slumsów w megamiastach, – zna skutki koncentracji ludności w zespołach miejskich, – zna przyczyny „kryzysu śródmieścia” w dużych miastach krajów wysoko rozwiniętych, – potrafi wskazać przykłady jednostek osadniczych dla wszystkich poziomów systemu osadniczego Polski, – zna czynniki decydujące o rozwoju podstawowych jednostek osadniczych: miast i wsi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi porównać cechy różnych typów fizjonomicznych miast, – potrafi podać czynniki wpływające na zróżnicowanie fizjonomii miast, – zna sposoby hamowania rozwoju megamiast, – potrafi wyjaśnić proces powstawania tzw. suburbii w dużych miastach w krajach wysoko rozwiniętych, – potrafi wskazać etapy kształtowania się sieci osadniczej Polski, – potrafi wskazać podstawowe funkcje miast, – potrafi wskazać zmiany, jakie zachodzą w miastach i wsiach Polski w okresie transformacji. <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi scharakteryzować typ fizjonomiczny dowolnego miasta na świecie, wykorzystując jego opis, plan, fotografie, – potrafi opisać na przykładach procesy tworzenia się dzielnic nędzy lub suburbii, – potrafi wskazać przykłady miast w Polsce, powstałych w różnych okresach historycznych.

Przemysł na świecie i w Polsce

Wymagania programowo podstawowe	Wymagania programowo ponadpodstawowe
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna główne obszary występowania surowców energetycznych na świecie i w Polsce, - zna przykłady alternatywnych źródeł energii wykorzystywanych na świecie i w Polsce, - zna procentowy udział różnych typów elektrowni w bilansie energetycznym świata, - zna największych producentów energii elektrycznej, - potrafi zlokalizować większe elektrownie w Polsce, - zna etapy rozwoju przemysłu na ziemiach polskich i preferowane w nich gałęzie, - zna termin restrukturyzacja, - potrafi wyróżnić przemysły wysokiej techniki, - zna rozmieszczenie głównych ośrodków przemysłów wysokiej techniki i potrafi wskazać główne czynniki ich lokalizacji. <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wskazać przykłady wykorzystania alternatywnych źródeł energii na świecie i w Polsce, - zna przykłady krajów o zróżnicowanej strukturze zużycia surowców energetycznych, - potrafi scharakteryzować rozwój energetyki w krajach słabo i wysoko rozwiniętych, - potrafi wyjaśnić przewagę elektrowni ciepłych w bilansie energetycznym Polski, - potrafi określić zmiany w strukturze zużycia surowców energetycznych w Polsce, - zna czynniki wpływające na strukturę gałęziową i przestrzenną przemysłu w Polsce, - potrafi wskazać zmiany, jakie powinny się dokonać, aby zwiększyć konkurencyjność polskiego przemysłu, - potrafi omówić główne zmiany, które zachodzą w procesie restrukturyzacji, - potrafi wskazać przyczyny restrukturyzacji przemysłu w Polsce, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyjaśnić, dlaczego produkcja energii jest jednym z podstawowych mierników rozwoju gospodarczego, - potrafi wyjaśnić zmniejszenie się tempa przyrostu produkcji energii na świecie, - zna kierunki zmian zachodzących w energetyce światowej, - zna problemy i potrafi uzasadnić konieczność zmian w energetyce polskiej, - potrafi wyjaśnić lokalizację największych elektrowni w Polsce, - zna wady i zalety elektrowni atomowych, - potrafi wyjaśnić terminy: luka strukturalna i technologiczna, - potrafi wyjaśnić, dlaczego polski przemysł nie jest konkurencyjny na rynkach światowych, - potrafi wskazać przejawy globalizacji w przemyśle, - potrafi wyjaśnić genezę „syndromu przemysłu ciężkiego” w przemyśle polskim, - zna czynniki lokalizacji zakładów produkcyjnych w poszczególnych etapach procesu produkcyjnego, - potrafi wyjaśnić, dlaczego technopolie powstają tylko w KWR. <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi ocenić znaczenie poszczególnych alternatywnych źródeł energii w bilansie energetycznym świata, - potrafi wskazać obszary najkorzystniejsze dla rozwoju różnych rodzajów energetyki alternatywnej na świecie i w Polsce, - potrafi wskazać przykłady działań zmniejszających energochłonność polskiej gospodarki, - potrafi uzasadnić znaczenie małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju gospodarczym, - potrafi opisać procesy restrukturyzacyjne w Polsce na przykładach, - potrafi wskazać konsekwencje społeczne procesów restrukturyzacyjnych w Polsce, - potrafi wskazać miejsca w Polsce, w których można lokować przemysły wysokiej techniki.

<ul style="list-style-type: none"> – zna kryteria wydzielenia przemysłów wysokiej techniki, – zna etapy procesu produkcji w przemyśle wysokiej techniki, – zna terminy: park technologiczny, naukowy, technopolie, – zna rozmieszczenie największych technopolii na świecie. 	
--	--

Przemiany polityczne współczesnego świata
--

Wymagania programowo podstawowe	Wymagania programowo ponadpodstawowe
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna najważniejsze zmiany polityczne i gospodarcze, jakie zaszły w Europie po roku 1989, – wie, na czym polega gospodarka rynkowa, prywatyzacja, reprivatyzacja, restrukturyzacja, – zna formy, jakie współcześnie przyjmuje terroryzm, – zna regiony świata, w których najczęściej dochodzi do konfliktów zbrojnych, – zna przyczyny konfliktów, – zna najważniejsze mierniki jakości życia, <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać konsekwencje zmian gospodarczo-politycznych w krajach Europy Środkowej, – potrafi wskazać negatywne skutki procesu transformacji w Rosji, – zna przyczyny rozpadu ZSRR, – zna przykłady obszarów, gdzie działają organizacje terrorystyczne, – potrafi wskazać przykłady konfliktów wynikających z różnych przyczyn, – zna skutki konfliktów (uchodźstwo), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać wpływ zmian w Europie na położenie geopolityczne Polski, – potrafi scharakteryzować kraje należące do WNP, – potrafi wyjaśnić dysproporcje między europejską i azjatycką częścią Rosji, – potrafi wskazać różnicę między fundamentalizmem a islamem, – potrafi omówić podłoże i przebieg konfliktu izraelsko-palestyńskiego, indyjsko-pakistańskiego, w Afganistanie oraz przyczyny konfliktów w Afryce. <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać konkretne osiągnięcia współpracy przygranicznej, – zna źródła finansowania organizacji terrorystycznych, – zna aktualny stan konfliktów toczących się na świecie na podstawie informacji prasowych, telewizyjnych, Internetu, – wie, w jakim stopniu są zaspokajane potrzeby człowieka w Polsce.